

Кері байланыс

IQAA тақырыптық талдауы бойынша

«Қазақстандық жоғары оқу орындарының жаңа білім беру шындықтарына бейімделуі: мәселелер мен перспективалар»

Жаңа білім беру шындықтары университеттерден реттеуші талаптарды орындаумен қатар академиялық, әкімшілік және серіктестік процестерін жылдам қайта құрылымдай алу қабілетін талап етеді. Осы контексте IQAA-ның «Қазақстандық жоғары оқу орындарының жаңа білім беру шындықтарына бейімделуі: Қиындықтар мен перспективалар» атты тақырыптық талдау ерекше маңызға ие, себебі ол университеттердің бейімделуін академиялық бостандықпен, оқу бағдарламаларын жаңартумен, бейресми білім беруді дамытумен, халықаралық ынтымақтастықпен және студенттерді қабылдау тәсілдерін өзгертумен байланысты жан-жақты процесс ретінде қарастырады.

Талдаудың негізінде Қазақстандағы жоғары білім үшін аса маңызды сұрақ жатыр: университеттер академиялық автономияның берген мүмкіндіктерін қаншалықты тиімді пайдаланады? Университеттердің кеңейтілген автономиясы еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, оқу бағдарламаларын икемді әзірлеуге, инновациялық тәсілдер енгізуге және оқытудың жаңа формаларын дамытуға жағдай жасайды. Сонымен бірге автономия университеттердің академиялық шешімдердің сапасы, рәсімдердің ашықтығы және мүдделі тараптардың мағыналы қатысуы үшін жауапкершілігін арттырады.

Арнайы институционалдық тәжірибелер арқылы университеттердің бейімделуін зерттеуге жасалған талпыныс аса құнды. Талдау көрсеткендей, қазақстандық университеттер әдетте білім беру бағдарламаларын қазіргі талаптарға сәйкес әзірлейді; алайда осы процестердің сапасы академиялық комиссиялардың, жұмыс берушілердің, студенттердің және кәсіби қауымдастықтың қаншалықты қатысуына байланысты. Бұл қорытынды аса маңызды, себебі білім беру бағдарламасының бар болуы оның қазіргі құзыреттерді, саланың қажеттіліктерін және студенттердің үміттерін шынайы түрде көрсететініне әрдайым кепілдік бермейді.

Құжатта білім беру бағдарламаларын әзірлеу мен жаңартуға жұмыс берушілер мен студенттердің қатысуына елеулі мән беріледі. Дәл осы жерде қазіргі академиялық саясаттың негізгі міндеттерінің бірі айқын көрінеді: құжаттарды формальды мақұлдаудан мазмұнды серіктестікке өту. Жоғары оқу орындары үшін сыртқы мүдделі тараптардың қатысу фактісін жай ғана тіркеу емес, нақты қандай ұсыныстар ескерілгенін және олар курстар мазмұнына, оқу нәтижелеріне, практикалық дайындыққа және түлектердің кейінгі жұмыспен қамтылуына қалай әсер еткенін көрсету маңызды.

Инновациялық білім беру бағдарламалары университеттердің экономика, технология және кәсіби ортадағы өзгерістерге жауап беру механизмдерінің бірі ретінде талдауда қарастырылады. Бұл тәсіл негізді, себебі заманауи университет дәстүрлі бағдарламаларды жаңартып қана қоймай, сонымен бірге пәнаралық байланысқа, жобаға негізделген оқытуға, қолданбалы зерттеулерге, цифрлық дағдыларға және өнеркәсіппен ынтымақтастыққа бағытталған жаңа білім беру өнімдерін жасауы тиіс. Алайда бағдарламаның инновациялық сипаты тек атауымен ғана емес, сонымен қатар мазмұны, ресурстары, кадрлық құрамы және нақты сұранысы арқылы да дәлелденуі маңызды.

Біріктірілген және екі дипломды бағдарламалар бөлімі ерекше маңызға ие. Оларды дамыту қазақстандық жоғары оқу орындарына академиялық ресурстарын кеңейтуге, халықаралық тартымдылығын арттыруға, студенттер мен қызметкерлердің мобильділігін жоғарылатуға және білім беру процесіне халықаралық стандарттар мен тәжірибелерді енгізуге мүмкіндік береді. Сонымен бірге, мұндай бағдарламаларды құру үшін мынадай іргелі институционалдық дайындық қажет: оқу жоспарларын үйлестіру, тілдік құзыреттілікті арттыру, тұрақты серіктестіктер, оқу нәтижелерін мойындаудың ашық жүйесі және іске асырудың барлық кезеңдерінде сапаны қамтамасыз ету.

Ағылшын тілінде жүргізілетін бағдарламаларды талдау ерекше назар аударуды қажет етеді. Жоғары білімді халықаралықтандыру контекстінде мұндай бағдарламалар жоғары оқу орындарының және олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін арттырудың маңызды құралына айналуы мүмкін. Алайда олардың дамуы академиялық құрамды жүйелі түрде даярлаумен, жоғары сапалы оқыту және оқу ресурстарымен, студенттерге академиялық қолдау көрсетумен және нақты нәтижелерді үздіксіз бағалаумен бірге жүруі тиіс.

тілдік және кәсіби даярлық деңгейі. Әйтпесе, ағылшын тілі білім сапасына жеткілікті әсер етпей, халықаралықтандырудың тек беткі белгісі болып қала береді.

Осы тақырыптық талдауда екі деңгейлі білім беру практикаға бағытталған даярлықты нығайтудың маңызды құралы ретінде көрсетілген. Университеттер мен кәсіпорындар, кәсіби ұйымдар мен жұмыс берушілер арасындағы байланыс оқу бағдарламасын нақты өнеркәсіптік міндеттерге анағұрлым жақын бейімдеуге мүмкіндік береді. Бұл тәсілді одан әрі дамыту үшін жоғары оқу орындары дуальді форматтағы пәндердің ауқымын кеңейтіп, тұрақты жұмыс орындарын қамтамасыз етіп, оқу нәтижелерін кәсіби талаптарға сәйкестендіріп, өнеркәсіппен ұзақ мерзімді серіктестік орнатуы тиіс.

Қызықты аспект – MIPOG бағдарламалары мен бейресми білім беруді қарастыру. Бұл элементтер жоғары білім берудің икемдірек моделіне көшуді көрсетеді, онда студенттерге өздерінің білім алу жолын құруға, негізгі мамандықтарын қосымша дағдылармен толықтыруға және ресми оқу бағдарламаларынан тыс алынған оқу нәтижелерін мойындауға мүмкіндік беріледі. Мұндай тәсілдерді сәтті іске асыру үшін жоғары оқу орындарына студенттерді ақпараттандыруға арналған нақты нұсқаулықтар, ашық мойындау рәсімдері, жоғары сапалы MIPOG каталогтары және тиімді академиялық кеңес беру қажет.

Студенттерді тарту мәселесі талдауда тек қабылдау науқаны ретінде ғана емес, сонымен қатар университеттің стратегиялық орналасуының бір элементі ретінде де қарастырылады. Кәсіптік бағдар беру, цифрлық қабылдау қызметтері, Telegram боттары, виртуалды қабылдау комиссиялары, жұмыс берушілердің сұраныстарына бейімделген мақсатты оқыту және болашақ студенттерге әлеуметтік қолдау университеттердің студенттерді тартудың жаңа жолдарын іздеп жатқанын көрсетеді. Бұл әсіресе демографиялық, экономикалық және инфрақұрылымдық алшақтықтар арасында жұмыс істейтін және жоғары деңгейлі студенттер үшін бәсекеге түсуге мәжбүр болатын өңірлік университеттер үшін өзекті.

Осы тақырыптық талдаудың практикалық құндылығы университеттерге бейімделуді реформаларға бір реттік жауап ретінде емес, институттық дамудың үздіксіз процесі ретінде қарастыруға көмектесуінде. Талдау нәтижелерін жоғары оқу орындары оқу бағдарламаларын қайта қарау, академиялық комиссияларды дамыту, жұмыс берушілермен байланысты нығайту, MIPOG жүйесін енгізу, бейресми білімді мойындау, бірлескен бағдарламаларды кеңейту және қабылдау саясатын жетілдіру кезінде пайдалана алады.

Мұндай аналитикалық материалдарды одан әрі нығайту үшін жоғары білім беру ұйымдарындағы тенденциялар, инновациялық және бірлескен бағдарламаларды іске асыру нәтижелері, MIPOG-тың тиімділігі, бейресми білімді мойындау және жаңа тәсілдердің түлектердің жұмыспен қамтылуына әсері туралы салыстырмалы деректерді көбірек қосу ұтымды болар еді. Академиялық автономия білім беру саясатына, серіктестікке, практикалық дайындыққа және студенттердің тәжірибесіне нақты сапалық өзгерістер әкелген университеттердің қысқаша кейс-стадилері қосымша құндылық қосады.

Жалпы алғанда, IQAA-ның «Қазақстандық жоғары білім беру ұйымдарының жаңа білім беру шындықтарына бейімделуі: мәселелер мен перспективалар» атты тақырыптық талдауы Қазақстан Республикасының жоғары білім беру жүйесі үшін мазмұнды әрі өзекті құжат болып табылады. Оның маңызы жоғары білім беру ұйымдарының бейімделуін жай ғана жаңа талаптарға формальды сәйкестік ретінде емес, университет дамуының икемді, есеп беретін және сапаға бағдарланған моделіне терең өту ретінде көрсетуінде. Мұндай талдау сапа мәдениетін дамытуға, академиялық автономияны нығайтуға және жоғары білім беру ұйымдарының қазіргі заманғы білім беру, әлеуметтік және экономикалық сын-қатерлерге жауап беру әлеуетін арттыруға ықпал етеді.

А.М. Жанисенова

PhD, Жалпы педагогика кафедрасы

Ш. Есенов атындағы Каспий технологиялық және инженерлік университеті